

Universiteit Leiden

Faculteit der Letteren
Opleiding Nederlandse Taal en Cultuur

Aan het College van Bestuur
van de Universiteit Leiden
Rapenburg 70
Leiden

<i>Nummer</i>	VV.056-2001	<i>Datum</i>	18 oktober 2001
<i>Uw brief</i>		<i>Doorkiesno.</i>	5274163
<i>Onderwerp</i>	Voertaal in mastersopleiding	<i>Contactpers.</i>	Nijenhuis

Geacht College,

Met bezorgdheid hebben wij kennis genomen van het universitaire voornemen (zie o.a. *Mare* nr. 26, 12 april 2001) om als standaard-voertaal in de masters-programma's het Engels in te voeren. Wij zijn temeer verbaasd dat dit in een instelling van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek gebeurt, daar juist wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond hoe problematisch die keuze is.

Het meest concrete resultaat waarop we in dit verband kunnen wijzen, is een Delfts promotie-onderzoek van Diana Vinke uit 1995 (De paragraaf "Overall conclusions" van deze dissertatie hebben we in kopie bijgevoegd). Het blijkt dat doceren in het Engels niet alleen leidt tot een serieuze taakverzwaring, maar vooral ook tot een behoorlijk groot negatief effect op rendement en studiekwaliteit, zich manifesterend in een daling in de orde van grootte van een half punt van de tentamenresultaten. Het gevolg ervan is dat het aantal gezakten voor een bepaald tentamen toeneemt van 16% naar 29% en dat het aantal excellente resultaten afneemt van 25% naar 13%. Alle betrokken Nederlandse docenten beheersten het Engels overigens uitstekend. Het belangrijkste gedragsverschil tussen doceren in de moedertaal en in het Engels bleek te zijn dat de docent in de moedertaal een veel gevarieerder repertoire aan uitleg-strategieën bleek te hanteren dan in het Engels. Als een Nederlandse docent in het Engels college geeft en dan moet reageren op een vraag van een student die iets niet begrijpt, blijkt hij/zij in essentie niet veel anders te doen dan hetzelfde nog eens zeggen, terwijl de moedertaalspreker (van het Engels of het Nederlands) dan in het algemeen moeiteloos overstapt op een andere invalshoek, die de studenten wezenlijk helpt het probleem op te lossen.

In wezen is dit ook goed te begrijpen: ten eerste zal de taal-ervaring van de tweede-taal-docent altijd beperkter zijn, ten tweede zal het spreken in de tweede taal, zelfs als het niveau van beheersing op zich hoog is, toch altijd meer cognitieve hulpbronnen vereisen (vanwege geringere mate van automatisering), die dan dus niet beschikbaar zijn voor 'hogere' cognitieve taken, wat zich met name manifesteert als er geïmproviseerd moet worden (zoals bij reageren op vragen van studenten).

P.N. van Eyckhof 1
Postbus 9515 2300 RA Leiden
Telefoon (071) 527 26 04
Fax (071) 527 27 76
ABN-AMRO: 53.88.53.344

Kortom: als algemene voertaal Engels invoeren zal onvermijdelijk kwaliteitsverlies met zich meebrengen (tenzij het de bedoeling is ten behoeve van het masters-onderwijs uitsluitend docenten uit Engeland, de VS, en Australië aan te nemen). Dat moeten we als Leiden dus juist *niet* doen. Daarentegen is het dus juist wel heel goed om buitenlandse docenten aan onze instelling in *hun* moedertaal te laten doceren.

Hoewel dit alleen al voldoende reden is om van dit voornemen af te zien, zijn er ook nog extra overwegingen. De status van het Nederlands als taal van cultuur en wetenschap is de moeite van het beschermen waard; het Nederlands is, met 20 miljoen sprekers in Europa, niet een kleine taal, en er is geen enkele reden om net te doen alsof dat wel zo is. Gezien de overheersende rol van het Nederlands in het dagelijks leven, is het ook misleidend om buitenlandse studenten te lokken met de suggestie dat we hier universeel, Engelstalig onderwijs hebben. Taalkundigen weten juist heel goed dat taalgebruik en taalontwikkeling zich toch niet echt laten dwingen door bestuurlijke voorschriften, en dus durven we wel voorspellen dat veel informele communicatie die in feite voor de vorming van studenten en de vooruitgang van de wetenschap van groot belang is, zich in het Nederlands zal blijven afspelen, zodat buitenlandse studenten, die dachten geen Nederlands te hoeven leren, daar toch van uitgesloten zullen zijn, met alle gevolgen van dien voor het rendement van een en ander.

Om mogelijke misverstanden te voorkomen: natuurlijk geldt wel dat het onderwijs in de Opleidingen Engels, Duits, e.d. erbij gebaat is als zoveel mogelijk van dat onderwijs in de desbetreffende taal gegeven en gevolgd wordt.

We wijzen er voor de duidelijkheid ook nog op dat in de Wet op het Hoger Onderwijs is vastgelegd dat onderwijs en examens, behoudens uitzonderingen (zoals die bij Opleidingen in vreemde talen), in het Nederlands plaatshebben. De wet schrijft een gedragscode voor onderwijs in andere talen voor, en ook onze universiteit heeft zo'n code. Terecht schrijft die o.a. voor dat het gebruik van een vreemde taal niet mag leiden tot verzwaring van de studielast van de Opleiding, en ook het onderzoek van Vinke maakt afdoende duidelijk hoezeer daar daadwerkelijk een probleem ligt – overigens niet alleen voor de studenten maar ook voor de docenten (structurele taakverzwaring).

Dat masters-onderwijs in het Engels de internationale aantrekkelijkheid van de Leidse universiteit zou verhogen, moet bovendien ernstig betwijfeld worden. In feite zouden wij onszelf ermee blootstellen aan directe concurrentie van Engelse universiteiten: waarom zou een student voor onderwijs in Neder-Engels naar Leiden komen, terwijl Engeland zelf er om de hoek ligt?

Daartegenover zijn er wel andere negatieve effecten te verwachten, zoals belemmering van de samenwerking met Vlaamse universiteiten, vergroting van de afstand tussen de universiteit en de Nederlandse samenleving, en discriminatie van niet-Engelstalige studenten met een minder goede 'talenknobbel'. Uiteindelijk valt te vrezen dat de externe democratisering van de universiteit er weer mee ongedaan gemaakt zal worden: ouders met een voldoende ruime beurs zullen hun kinderen Engels op zo hoog mogelijk niveau laten leren om ze vervolgens, geheel in de geest van de Europese uitwisseling, naar een Engelse universiteit te kunnen laten gaan, wanneer (mede vanwege het Engels) het niveau van het onderwijs in Nederland daalt. Het uiteindelijke effect is dan precies het omgekeerde van het beoogde: door

algemene niveauperlaging zal het Leidse universitaire onderwijs de internationale aansluiting verliezen.

Het alternatief is natuurlijk duidelijk, en wordt in feite al in praktijk gebracht door de Technische Universiteit Delft: laten we zorgen dat we aantrekkelijk zijn voor buitenlanders vanwege uniek en kwalitatief hoogstaand onderwijs en onderzoek, en laten we buitenlandse studenten goede faciliteiten bieden om zo snel mogelijk genoeg Nederlands te leren om met vrucht het onderwijs te kunnen volgen. Mogelijk kan er op dit punt zelfs met Delft worden samengewerkt, zoals dat ook al op andere terreinen het geval is.

Wij gaan ervan uit hiermee voldoende redenen te hebben aangedragen om u te doen afzien van een besluit als voertaal voor het onderwijs in masters-programma's het Engels voor te schrijven. Overigens hebben wij ons bovenverwoord standpunt voorgelegd aan de zusteropleidingen in de faculteit en hun reactie daarop gevraagd. Uit het merendeel van die reacties kwam een overduidelijke adhesie naar voren.

Met vriendelijke groet,

Namens de opleiding Nederlandse taal en cultuur

prof. dr. A. Verhagen, voorzitter